

CO BŮH? ČLOVĚK?

Co BŮh? Člověk?
Kdokolivěk?
Co já? Co ty?
Bože svatý? Já hřích, pých,
lest: tys sláva, čest. Já hnis,
vřed, puch:
tys čistý duch.

Tak, jak mohu, o mém Bohu
zpívám, vzdychám i
pospíchám, k nohám padám,
chvály skládám, jak i první,
tak v poslední
okamžení.

"PATER e CoeLI s DeV s
MIserere nobis.

*Co jest Bůh?
Duše odpočinutí.*

Jaký boj? Jaké hnutí
mně vstupují na myšlení?
Mám-li snad zahynouti?
Čiji mdlé mé přirození.
Což to? Věc velmi rychlá,
aneb jest-li nějaké zdání,
rostou mně jak ás křídla,
'strojí se všechno k litání.

10 Zdá mi se, že k vysoku
již se nad planéty beru,
odtud jen na poskoku
z země se k nebi poberu;
ňáký mě oheň živí,
15 kostí vnitřnosti protírá,
oheň div, než bez dříví,
i tělo, i duši zžírá.

Tak-liž mne obnovuješ?
Srdce mé, mozek, mé žíly,
20 Bože, si zhotovuješ,
Oheň, ten mě mdlí i sílí;
z světa, z toho oudolí,
k sobě mne, můj Bože, voláš,
kde všechno stůně, bolí,
když tak v vnitřnostech plápoláš.

25 Nemeškej, neprodlívej,
srdce mé již jest hotové,
nejsem zpozdilý, línej,
srdce rychlé, srdce nové;
30 znám tvůj hlas, jenž mě volá,
a z volání se raduji,
láskou srdce plápolá,
s tebou se smluvit zpečuji.

Tvůj blesk, tvá všemohoucnost,
35 moc, síla, trůn nad nebesy,
světlo, záře, velebnost
mě velmi straší a děsí;
a samého mě mrzí
má mrzkost, hrůza, ohavnost,
40 duše skropená slzy,
tělo má svou zlost, ničemnost.

Promluví, an jsem popel,
k tobě, Bohu nejvyššímu, hnis,
bláto, země trupl,

45 což řekneš mně, nejnižšímu?
Co jsem já? Co Bože ty?
Bych se před tebou ohrozil,
tys Bůh velký, Bůh svatý,
s tebou rozmlouval, tě prosil?

50 Co jsem já, abych užil
užíváním mého Boha?
Já jsem, abych se ssoužil,
jednom neřest, bída mnohá.
Já jsem prach, truple hlíny
55 ten rod můj, to pokolení,
odtud prvorozený,
odtud jsme lidé smrtelní.

60 Smím-li já, z hlíny hrstka,
jednom před tebou pisknouti,
prášek neb prášku částka,
něco se snad podřeknoutí?
Ach, Bože můj, co jsi ty? ~
r Co jsem já? Malý červíček,
kyž jsem hlasem chvály tvý!
Jsem, pravím, špatný človíček.

65 Já jsem dejm, vítr, pára,
z semena spolu smíšený,
krátký den a dnův čára, zrozen
jsem z života ženy: tys propast,
70 z nížto všeho všech všudy věci
zrození, rod jednoho každého,
život první i poslední.

75 Já jsem pařez, mech shnilý,
všecken tvrdý a zdubělý,
z hlíny ruce slepily
mě tvé, tupý, neumělý:
tys pevnost hlubokosti, podpora,
jsi země svatá,

80 duch světa od věčnosti, všech
všudy věcí podstata.

Kapka rosy tekoucí,
krůpěje ranní, jedinká,
prázdný ořech padoucí,
pomíjející bublinka:
85 tys pak slunce bez rána,
mou nádobu naplňuješ,
jenž tebou bývá plná,
s ní se sám obveseluješ.

Já jsem vejražek pletli,
90 z šíavy květ jsem mladý polní,
můj život velmi rychlý,
k hrobu mně brzy zazvoní:
ty pak kuješ kamínek
95 z hnisu, z rosy a z krůpěje,
duši drahý prstýnek,
můj se rod odtud sem leje.

Já popel, prach a bláto,
trupl země a hnůj shnilý,
100 ty sem přidáváš zlato,
činiš můj nástroj spanilý.
Co jsi, ó Bože svatý?
Coť mám před tebou řeknouti?
Tvou jsem, ach, láskou jatý!
Smím-li jen k tobě vzdechnouti?

105 Já jsem bida neřestí, chudoba,
samé žebrání.

tyš poklad, pouhé štěstí,
všeho dobrého oplejvání,
110 tys původ všeho dobrého,
tys poklad velmi podivný.
Já kořen všeho zlého,
mrzký, nestálý, pochybný.

164

115 Co teď, co budoucího,
ty jsi všeho povědomý,
já jsem srdce tupýho,
sám svého nepovědomý.
Tys smysl, rada všeho,
neomylná prozřetelnost:
120 já pak pychu zlostného
všecka všudy ošemetnost.

Tys propasti dno, svršek,
já nejmenší krůpějička,
125 **d** ty jsi slunce okršlek,
já jeho malá jiskřička,
ty jsi květu samý květ,
já jsem jen pejří polední,
rosy's rosa, nový's svět,
já pak bublínka večerní.

130 Já mlha, mráz, kruh ledu,
tys radosti neskončenost,
náchylný k bídám, k pádu,
tys pak pevná trvánlivost.
Já jsem kroužek bolesti,
135 ty jsi stalostalá pevnost,
já jsem kolo žalosti,
ty jsi neskončená radost.

Já kvílení, bublání,

140 tys zpěv, zvuk, pěkné varhany,
toužení, naříkání,
pronikáš na všechny strany,
Tys světlem, já temností,
Já bláto, tys čistota,
Tys milost, já tesknosti,
145 Tys bezpečnost, a já psota.

Ty jsi sladkost, a já jed,

tys lahodný, já kyselý,
já žluč, hořkost, a tys med,

150 já smutný, a tys veselý;
já nemoc, tys zhojení,
já zimnice, tys uzdravení,
já hřích, ty odpuštění,
já nepravost, tys spasení.

155 Já škaredý, tys pěkný, já zlost, a
tys oslavení, já mrzký, tys
počestný, já půtka, tys zvítězení; já
bitva, tys můj věnec, já práce, tys
160 má odplata, tys potejkání konec,
tys odplata drahá zlata.

165 Tys perla, kment, hedvábí,
tys božská, hrozná velebnost,
ta k sobě všecko vábí,
neobsáhlost, neskončenost.
Já pak jáma, sklep, co jsem?
Jsem potvora nepravost .
Já kazichléb jen, co jsem? Hra
všelíjaké mamosti. ●

●
Já nad peři létavé
i nad vítr jsem marnější,
nad ty prášky mihavé,
i nad prach jsem vrtkavější;
já jsem nadutá pěna,
v štěstí jsem nejvyskočnější,
potom když je proměna,
v neštěstí nejzlobivější.

Já nad oteklé vředy,
i nad hnůj jsem ohavnější,
všecken zapuchlý, bledý,
nad jed i mor ohyznější.
Já jsem samý pouhý vřed,
umrlčina zprachnivělá,

puch, hnůj, hnis, jizlivý jed
pro svrab oplzlého těla.

185 Já jsem hříchův kaliště,
sama a pouhá shnilota,
červ, pouhé smradlaviště,
neřest, nouze, bída, psota.

190 Mě rak ohyzdný zžírá,
já jsem jednom nakažení,
v němž se hnis a hnůj sbírá,
smrti jisté předzvědění.

195 Já jsem zakrytou skrejší hadův,
jenž se ve mně plazí,
Já, v němž jako v peleši
rádi zlí duchové vězí;
já jsem pekla pochodně,
věčně vždy hořící svíce,
200 neskončeného ohně pokrm,
potrava a píce.

205 Já semotám motání
jako víchř se točící,
pracné pavoukův tkání,
tělo se rozpouštějící;
já mám se klást na máry,
živ jsem s neveselou duší,
pára, blesk i požáry,
opustí i tovaryši.

210 Já vání a mráz ranní,
jenž se hned sluncem rozpálí,
já jsem červův snídání,
v rubáš mne brzy obalí;
já jsem sám červ ničemný,
co zem přech někam odloží.

215 Bez zbraně, nah, mizerný,
já jsem jen smrti podnoží.

220 Já jsem přivřená v těle
mrzkost se vši ohyzdností, /~
mé tělo bude vcele
zeměplazům za dědictví;
já jsem velmi laciný,
nedali by za mě halce,
poněvadž jsem vzat z hlíny,
nedali by ani malce.

225 Já nad slámu, květ, seno,
jako pléva jsem laciný,
i nad žabí plemeno
špatnější, i nad luštiny;
230 já pravdy stín zatmělý,
nejsem něco, než nijakost,
já jsem šat, střep zetlelý,
mrcha, mrva, kůže a kost,

235 moucha, červ, slabý proutek,
aneb co je lehčejšího,
chlup, nebo vlny chloupek,
neb co můž být špatnějšího.
Slovem: nic jsem, i míně,
neb poněvadž Bůh jest všechno,
240 já jsem jalové simě,
tráva, larva, sen a seno.

245 Ó Bože můj, ach, co jsem?
Zdali se mně jen něco zdá?
Že jsem, jsem-li? Neb co jsem?
Nevím, jsem-li, čili se zdá;
jsem, jsem než od samého jsem,
Bože, jsem než od tebe, ne od sebe
samého, od tebe,
jenžs stvořil nebe.

250 Nic nejsem, ani stínu
Stín, ani nějaká larva
168 nic nejsem pro mou vinu,

255 nějaké zdání, nějaká larva.
Neb jestli mě tvářnosti
zbaví Bůh, tehdy znamená
ani stínu jakosti,
ani nebude myšlení.

260 Jako bych nikdy nebyl,
všecko se o mně zavrhne,
na světě ničímž nebyl,
jako voda se zalehne.
Zdání budou, než prázdná, všecko
umlkne, zaletí,
zmínka nebude žádná,
nebude ani paměti

265 Když můj zrak můž viděti,
jak jest Bůh velký velice!
Když mohu pověděti,
co jest to svatá Trojice?
270 Jak plodná boží bytnost?
Jaká moc božského ohně,
jaká Otcovská plodnost?
Jak Slovo plodí podivně!

275 Proto žádám, co jsi ty?
Ach, kdo tebe mi ukáže?
Ach, Bože můj! Co jsi ty?
Z lásky se má duše táže:
cos ty, Bože nad bohy,

280 jak budu s tebou mluvíti?
Důvod i původ mnohý,
Všecken z krásy, všecken z kvítí.

285 ~ Slovo plodí ústa tvá,
Jedno sic Otec s svým Plodem,
Není dvoje, než jsou dva
Jakýms podivným způsobem.
Když se spolu líbají,
Oba květ lásky vzdychají,

zas když se objímají,
srdýčko lásky vzdávají.

290 Věčné tu potejkání
mezi božským, vzdychání, to
lásky milování
věčně trvá bez ustání;
ta jest božská mrakota,
295 to ta Otcová plodnost,
ta pramen, ta jistota,
ta Ducha svatého rovnost.

Což tehdy ty, co jsi ty?
V té nepřístupné mrakotě
300 sám ty sobě, co jsi ty,
vykládáš světle v čistotě;
tys slunce od samého
sebe, dále nemůžeme,
tě Boha velikého
raděj prosme, chvalme, ctěme.

305 Troj jsi anebo trojí, /
aneb tři jste v jednom božství,
tebe se všechno bojí,
tys horkost, světlost v světlosti;
třikrát's velká hlubina,
310 která není bez plnosti,
nejsi bez tvého Syna,
an i nejsi v samotnosti.

315 S Otcem Syn také plodný,
plodnost jeho též v jistotě,
slunce jste jakés trojný,
než v jediné té mrakotě.
Co jsi dále, ach, co jsi?
Kde bydlíš? A co působíš?
320 Ach, medle prosím, kdo jsi?
Co nastane, co hotovíš?

325 Činíš bez zaměstnání,
v práci bez zaneprázdnění,
starost v odpočívání,
neoddycháš v uprázdnění;
vše vážíš, nic netížíš,
co činiš, to uvažuješ,
když vážíš, se nenižíš,
vážen všechno převažuješ.

330 Všem svítíš, nejsa vidán,
v mrakotě jsi znamenitý,
když hejbáš, nejsi hejbán,
hneš světem nemohovitý.
335 Oděv tvůj nemá šaty,
živ jsi, než bez vyživení.
Bez ouroku bohatý,
cítíš, než ne bez cítění.

340 Za prvního tě máme,
od tebe, co od počátku,
co vidíme, co známe,
ty nepočítáš začátku;
cesta's, než ne na poli
stezník bez šlapějí sice,
hora, ne bez oudolí,
věž bez špice, makovice.

345 Ty jsi koule tříhranná
a bezedna okrouhlosti,
ty jsi okrouhlost trojná,
tys bezedna hlubokosti;
350 spravedliv bez pravidla,
přímý bez šňůry, námětky,
sličný, než bez líčidla,
věčný přese všechny věky.

355 Krásný's, ale bez vrásky, ty
nad radost veselejší, všechny
přemáháš lásky,

360 nad čistotu jsi čistější;
Živ jsa, starým nebýváš,
časové nezalitají,
žádné měny nemíváš,
léta ti nezapadají.

365 Z tebe jde všechna pravda,
není tu nedokonalost,
s tebou vše být ti žádá,
nebs.všech věcí dokonalost,
zem jsi, nez te nevoří,
370 jsi voda, a nejsi vlhký,
moře's, v němž se nebouří,
ty jsi Bůh bez míry velký.

375 Plamen jsi, než bez dej mu,
pověř' s, než se neklátíš,
moř' jsi velikému
bez břehu roveň, vše trátíš;
oudolé jsi bez hory,
slunce jsi, než bez východu,
potok, než nejdeš z hory,
světlo jsi, než bez západu.

380 Růže jsi, než bez trní
Studně, nemaje začátku,
Konec poslední, první,
jakož bylo od počátku;
láska bez pečování,
víno čistotné bez kvasu,
pres jsi bez presování,
kniha, než bez slov, bez hlasu.

385 Háj jsi bez zastínění,
zlato ryzí bez ouhony,
krása jsi bez líčení,
trůn slavný, ne bez zápony;
390 nebe jsi, než bez noci,
moře jsi bez vlnobití,

172

Zdraví jsi bez nemoci,
smích jsi, nemůžeš kviliti.

395 Zahrada jsi bez křoví,
ovoce jsi bez luštiny,
sklad, než kdo o něm ví?
Propast's veliké hlubiny.
V té se topím propasti,
v tomto se světle zatmívám,
v té mé rozmilé vlasti
400 všecken pohřížený bývám.

Co jest Buh muj, se táží?
Všecko sě zde mate, plete,
kolem se tu obchází,
brzy se rozum zaplete;
405 vždy žádám, ale nikdy
nemohu Boha smysliti,
co přidávám, než nikdy
nemohu při něm skončiti.

Jakás mně přichází noc,
410 když sobě to tak zpytuji,
jak jest velká boží moc?
Rozumem nevystačuji.
Chřadnu, když tak oplývám,
vždy chci dále pochopiti,
415 rád jsem, když se tak smejuvám,
v božství chci se potopiti.

Bože! Co na ulici
vně hledám, co jsi, zpytuji?
V tobě a v tvé pravici
420 všecko dobré obsahuji.
Proč si hledám líbosti
světa ve vší okrouhlosti?
Proč si hledám sladkosti
v samé a pouhé hořkosti?

425 Tys medovitá dílně,
sladkosti ten nejlepší stred,
jejž včela dělá pilně,
nejvýbornější plasti med;
430 ty zahrad kratochvíle,
útěcha, květ, ráj, zelenost,
misto přeroztomilé,
rozkoš, chládek a veselost.

Proč hledám jásnost, světlost
z slunce anebo z měsíce?
435 Proč hledám líbost, milost
v žluči, v pelýnku na louce?
Vino a jiné košty,
jídla, pokrmy, nástroje,
440 proč jiné mamé trošty
přespolní, cizí nápoje?

Chci-li mléko, smetanu, neb
kruhy cukrkandrové,
x u tebe vše dostanu,
cukrové, koriandrové.
445 Nač balšám, nač z ryb barva,
nebo roucho šarlatové,
y nač kment, předito z červa,
roucho tkané i kmentové?

Láska má nové šaty, jest to
450 nejlepší odění,
oděv lásky bohatý,
nepotřeba jiné jmění.
Láska nejlepší barvy,
455 nejvonnější libá vůně,
netřeba jiné larvy,
po ní nižádný nestůně.

Láska boží nejkrašší,
Láska boží nejsličnější,
láska boží nejdražší,

- 460 láska nejušlechtlejší:
prěč láska nezřícená,
prěč láska toho slepého,
nestydatá, zmařená,
jiného já mám milého!
- 465 Chci-li mítí líbání,
Bůh jest nejlepší líbání!
Chci-li mít objímání,
v Bohu bývá bez stejskání!
- 470 mne, ó Bože, sýtíš
nejčistějším milováním,
mé srdce sám nasýtíš
libým tvých ust obcováním.
- 475 Ty nebeskou sladkostí
Sýtíš, ale bez sytosti
Kdo tě zná, nemá dosti,
lační vždy víc bez tesknosti!
Hledám-li čest, ouřady,
milosti, mnohé nadání
i jiné k těm důklady,
480 rozkoše neb hodování,
- kde se můj Bůh nachází,
tam jest ten nejlepší statek,
kdo až k Bohu přichází,
tam nebude nedostatek.
485 Radosti stanoviště,
slávy jsi největší palác,
zboží mé, outočiště,
svobody ten nejširší plac.
- 490 Proč hledám naušnice,
proč perly, drahé zápony,
proč krajky, drahé špice?
Nejsou, nejsou bez ouhony.
Proč aby se vše lesklo
drahým na hlavě kamením,

495 čelo bylo jako sklo
tím libežným omámením?

Perly, drahé kamení,
jenž se stkvějí svou sličností,
i jiná všecka jmění
500 nic nejsou k boží milosti:
Bůh perla, drahý kámen,
průběř, erb diamantový,
lásky hořící plamen,
vše přemáhá, rudy, kovy.

505 Tou se perlou pečeti,
láska se tím tiskne, kuje,
božskou divnou pečeti
všeckno dobré obsahuje.
V tě, Bože, trojjednomu
51 jest bytnosti oučastenství,
0 třem sláva, čest jednomu,
v třech se jen jedno božství stkví.

Věno téhož spojení
jest jednota, než v trojnosti,
51 než třech jedno spolčení
5 jest spojení, než v bytnosti;
nejvíce sobě váží
v jednotě spolčení svazku,
tam se spojením váží
520 skrz věčnou nestíhlou lásku.

To já tak myslím sice
Jako červíček nejmenší
ach, cos, svatá Trojice?
Ty máš vědomost nejlepší!
525 V tomto když sjednocení
trojí rozjímám osobu,
mně bývá rozloučení
těla s duší: jdu do hrobu.

30 Když si myslím o. Bo.hu,
všecken se mi rozúm tratí,
ach, dále víc nemo.hu,
všecko se míhá a krátí,
o tom nestíhlém moři:
535 ó ty bezedná propasti,
před níž se všecko ko.ří,
nemůžem nijakž obstáti.

Aristoteles stoku
nemohše v moři seznati,
540 coť já o tom potoku
mohu v Bohu vyzkoumati?
Nelze-li pochopiti
tu mořskou sentam zátoku,
musí mne pochopiti sama,
bude na poskoku.

545 Když si myslím o Bohu,
Což mám dělati, musím díti:
ach, Bože, víc nemohu,
rač mě v sobě potopiti!
550 Čím dál o něm rozjímám
všecken se zouplna točím
Kam půjdu, Bože, jinám?
Do. tvé velebnosti vskočím!

Tak, tak, jak nejvíc mohu,
555 červíček na zemi vzdychám
o všekomocném Bohu,
k němužto rychle pospíchám.
Já ten nejmenší cvrček
560 k nohám trůnu jeho padám,
zeměplazí červíček
cosi v temnostech předkládám!